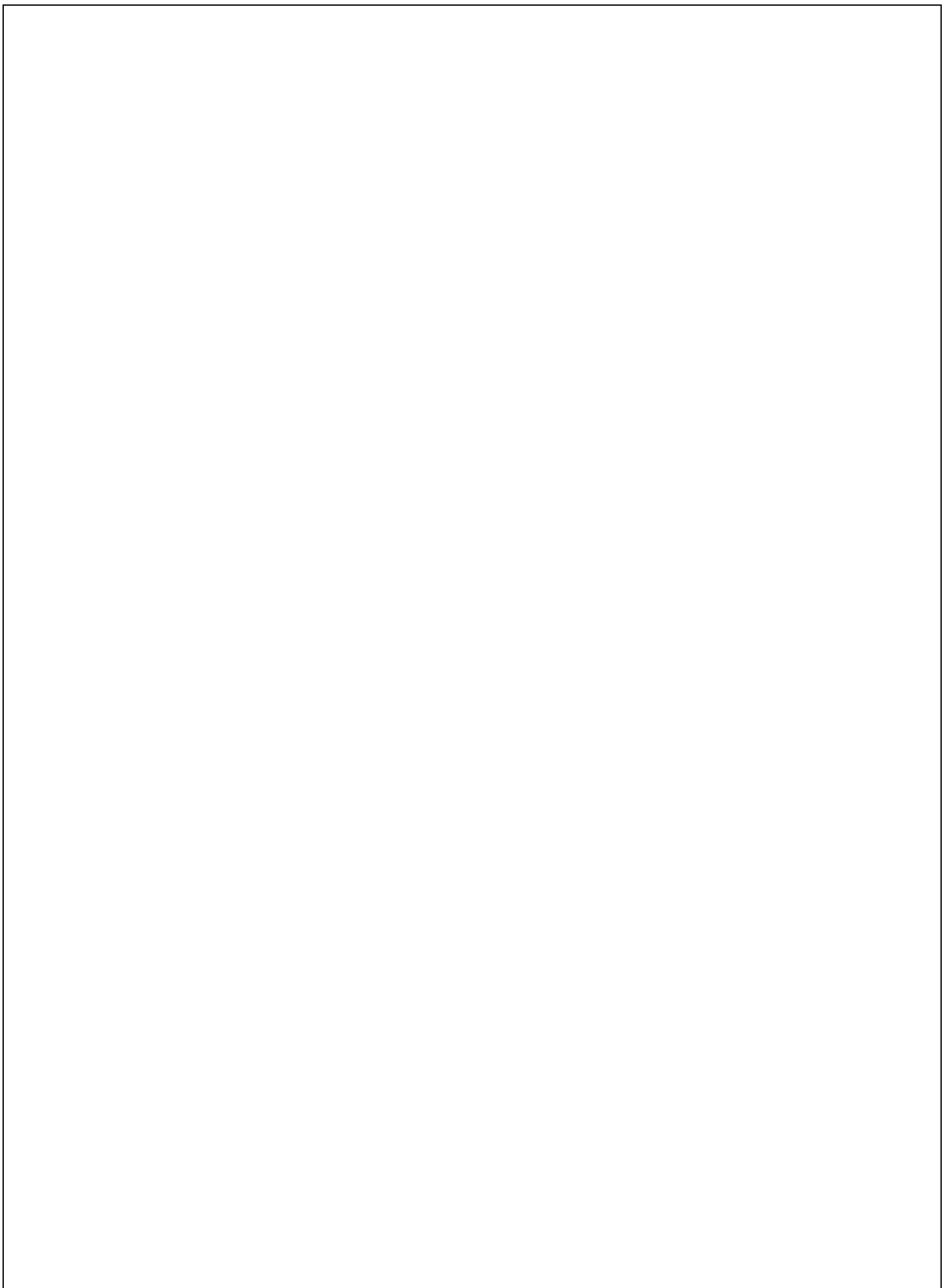

Peter Wierds,
mijnwerker uit Simpelveld

De voorvaderen en
nakomelingen van
Peter Wierds,
mijnwerker uit Simpelveld

M.M.H. Starmans

Schrijver: M.M.H. Starmans
Coverontwerp: M.M.H. Starmans
ISBN: 9789464480573
© M.M.H. Starmans

Gebed.

O Heer, laat goedgunstig de gebeden Uwer Kerk tot U opstijgen, op dat alle aanvedtingen en dwalingen wijken en zij U in veilige vrijheid moge dienen. Door Christus onzen Heer. Amen.

Met kerkelijke goedkeuring.

Voor mijn opa

Niemand weet waarheen hij gaat,
als hij niet weet waar hij vandaan komt.

Inhoud

Inhoud	7
Voorwoord	8
Een korte geschiedenis van Limburg	10
1. De mannelijke lijn “Wierts”	15
1.1 Generatie I: Henricus Wirx (Wi.I.1)	33
1.2 Generatie II: Joannes Mathias Wirtz (Wi.II.4)	35
1.3 Generatie III: Joannes Leonardus Wierts (Wi.III.2)	48
Het leven van Joannes Leonardus Wierts (Wi.III.2)	71
1.4 Generatie IV: Peter Joseph Wierts (Wi.IV.8)	133
Het leven van Peter Joseph Wierts (Wi.IV.8)	149
1.5 Generatie V: Peter Joseph Wierts (Wi.V.1)	171
Het leven van Peter Joseph Wierts (Wi.V.1)	201
1.6 Generatie VI: Andreas Joseph Wierts (Wi.VI.5)	212
Het leven van Andreas Joseph Wierts (Wi.VI.5)	238
1.7 Generatie VII: Pieter Hubert Wierts (Wi.VII.9)	242
Het leven van Pieter Hubert Wierts (Wi.VII.9)	251
1.8 Generatie IIX en verder	257

Voorwoord

Een aantal jaren geleden heb ik de stamboom van mijn vader uitgezocht en gepubliceerd. Het zoekwerk heeft heel wat tijd gekost en vaak zat ik in documenten te kijken die ik maanden daarvoor ook al in handen had. Dat moest toch veel efficiënter kunnen. De ervaring die ik had opgedaan, kon ik weer gebruiken bij het zoekwerk naar de stamboom Dedier van mijn schoonvader en de stamboom Trioen van mijn schoonbroer. Hierbij heb ik het genoeg mogen smaken ook in Belgische en Franse archieven te neuzen. Uiteindelijk heb ik mijn zoektocht weer voortgezet in de Nederlandse archieven om de stamvader Wierts te vinden. Alle gegevens met betrekking tot de stamboom Wierts zijn gebundeld in de boeken die voor u liggen.

Stamboomonderzoek is makkelijk. Dankzij de digitale ontsluiting van archieven, hoef ik mijn bureau niet te verlaten. Hoewel de eerste nadruk op plaatsnamen en data is gericht, tekenen zich op de achtergrond ook verhalen af. Vaak ligt achter deze verhalen intens verdriet. Er zijn veel kinderen die vroegtijdig overlijden. Zo krijgt Henricus Wierts 4 kinderen. Hiervan sterven er 3 vroegtijdig. Ook zijn er tal van moeders die in het kraambed overlijden of aan kraamvrouwenkoorts. Kijk maar naar de tweede vrouw van Joannes Leonardus Wierts, die de geboorte van hun tweede kind niet overleeft. Hij is dan al voor de tweede keer weduwnaar en trouwt voor een derde keer.

Mijn persoonlijke geschiedenis is via een dun pad verbonden met duizenden anderen. Daaronder bevinden zich grootgrondbezitters en landbouwers, burgemeesters, schepenen en handelaren. Meer in de anonimiteit leverden dagloners, knechten, molenaars en metselaars hun bijdrage aan de geschiedenis en daarmee aan de mijne. Voor allen geldt hetzelfde: zonder hen zou ik er niet zijn geweest.

Begin 19e eeuw voerde de Franse republiek de zogenaamde Code Napoléon in. Onderdeel van dit wetboek was het verplicht vastleggen van geboortes, huwelijken en sterfgevallen. Voor het overgrote deel van Nederland betekende dit ook dat ze een achternaam moesten aannemen. In Limburg lag dat anders. In onze streken heeft men voor 1650 al een vaste achternaam aangenomen. Gewone mensen konden in die tijd niet lezen of schrijven. Zij spraken die naam uit in het dialect. De pastoor of dominee schreef die namen op. De pastoor latiniseerde die namen en de dominee vernederlandste ze. Hoe ze werden opgeschreven, maakte niet uit, want ze konden toch niet worden gecontroleerd. Zo komt de naam Huntgens veelvuldig voor, maar de pastoor maakte daar Canisius van. De Code Napoléon zorgde er wel voor dat veel namen in het Frans werden opgeschreven. Petrus werd Pierre en Christianus werd Chretien. Zo werd Joannes Leonardus Wierts in het Frans Jean Leonard Wirths. Vaak is het daarom ook niet te achterhalen of iemand zich nu Giles noemde of Egidius.

Genealogische websites bieden een weelde aan informatie en grasduinen is simpel. In verloren uurtjes reis ik in een paar muisklikken vijf eeuwen terug in de tijd. Na afloop kan ik mijn kinderen vertellen dat ze verwant zijn aan de schepen Brouwers van Simpelveld in het begin van de 18^e eeuw. Niet dat het ze veel kan schelen. De interesse in het familieverleden lijkt vooral te leven bij degenen die zelf kinderen hebben of de vijftig zijn gepasseerd. Voor mij gelden beide criteria.

Vervolgens neem je het besluit om al die gegevens te bundelen, maar dat betekent ook dat je keuzes moet maken. Kijk ik alleen naar Wierts of moet er meer in? Uiteindelijk heb ik gekozen om van de mannelijke lijn Wierts van de hele stamreeks ook de broers en zussen op te nemen. Bij elke generatie staan dus de ouders inclusief alle kinderen. Elk persoon heeft een code gekregen, omdat namen vaak niet uniek zijn. Elke code begint met de eerste twee letters van de stamreeks, vervolgens volgt in Romeinse cijfers de

generatie en tot slot een doorlopend nummer van de bijbehorende generatie. Zo heeft mijn opa, waar deze zoektocht mee is begonnen, de code Wi.VII.9. Deze reeks neemt toe bij steeds jongere generaties. Verder zijn alle voorouders en nakomelingen dikgedrukt.

Voor alle vrouwelijke lijnen heb ik gekozen voor kwartierstaten. In een kwartierstaat worden van elk persoon steeds de ouders gegeven. Ook hier heeft elk persoon een unieke code. Deze code begint met de eerste twee letters van de bijbehorende reeks. Zo hebben we Gi (Gilissen), Wa (Wauben) Co (Cornelissen), Di (Didden), Do (Donners), Ho (Houben), Ub (Ubachs), Wn (Wintgens), Ja (Janssen) en Sk (van Schaijk) vervolgens in Romeinse cijfers de generatie en vervolgens een doorlopend nummer. Zo kan heel makkelijk een kind of een ouder worden gevonden. Neem bijvoorbeeld Joannes Wauben. Hij heeft code Wa.III.4. Zijn kind heeft dan code Wa.II.2 (de helft), terwijl zijn vader de code Wa.IV.8 (het dubbele) heeft en zijn moeder Wa.IV.9 (het dubbele plus één). Dit betekent ook dat alle vrouwen een oneven nummer hebben en alle mannen een even nummer. Alle kwartierstaten lopen dus op hoe verder ze in het verleden vertakken.

Alle gegevens die ik heb gevonden zijn geverifieerd met de archieven. Waar dat mogelijk was heb ik hier een figuur of afbeelding van bijgevoegd. Zoals hierboven al is aangegeven is dat pas vanaf de Franse tijd gestructureerd gedaan. Alle stukken zijn rond die tijd in het Frans. Ze hielden er echter een eigen tijdrekening op na. Zo is Peter Joseph Wierts geboren op *du vingtieme jour du mois Brumaire de l'an treize*, oftewel op de twintigste dag van de nevelmaand in het dertiende jaar (van de Franse republiek). In onze jaartelling is dat 11 november 1804. Daarna is de Franse registratie overgenomen door de Nederlandse en soms Duitse overheid.

Een andere moeilijkheid is dat alle akten in het begin handgeschreven zijn en dat ontcijferen soms erg lastig is, zeker als we onze toevlucht moeten nemen naar de kerkboeken. Voordat de Fransen hier kwamen, werd alles door de pastoor bijgehouden in een doopboek (*liber baptizatorum*), trouwboek (*liber matrimonium*) en overlijdensboek (*liber mortuorum*). Hoe verder we terug in de tijd gaan hoe moeilijker deze te lezen zijn. Ten eerste is alles handgeschreven en zijn de letters anders dan de huidige en ten tweede is alles in het Latijn. Soms duurde het dan ook uren voordat het mij duidelijk werd wat er stond. Alle dopen en huwelijken voor 1800 zijn Rooms Katholiek, tenzij anders vermeld.

Al met al heb ik er uren plezier aan beleefd om alle puzzelstukjes uit het verleden te combineren tot dit boek dat voor u ligt. De meeste foto's komen uit de erfenis van mijn opa en oma. Tot slot wil ik alle familie bedanken die een bijdrage heeft geleverd.

Marco Starmans (Wi.IX.3)
November 2021
Rotterdam/Brasschaat (B)

Een korte geschiedenis van Limburg

De vrede van Munster

In 1648 werd de vrede van Munster getekend. De afspraken die hierbij werden gemaakt hadden weer allerlei problemen tot gevolg. Zuid-Limburg kwam voor de helft onder Staats bestuur (het grootste deel van het huidige Nederlandse Zuid-Limburg, de zogenaamde "Landen van Overmaes"), de andere helft (tegenwoordig Belgisch, vooral ten zuiden van het huidige Zuid-Limburg) bleef onder Spaans (Brussels) bestuur. Het Staatse deel verbood katholicisme en eigende zich alle kerkelijke goederen toe (In dit licht moet ook het Nederlands Hervormd huwelijk van Wilhelmus Starmans (St.I.1) met Anna Ubachs (Ub.I.1) worden gezien). Het Staatse bestuur werd hierbij militair gesteund vanuit Maastricht. De adel en bevolking kwam hier steeds meer tegen in opstand. Vanaf ongeveer 1655 werd het pas een stuk rustiger in deze streken omdat de laatste vreemde troepen toen eindelijk verdwenen waren.

Geestelijk leven

Onmiddellijk na de zuiveringen van Alva rond 1570 werd een begin gemaakt met de contrareformatie. Er werden strenge kerkelijke regels geformuleerd. Ook werd toen het al wat oudere plan uitgevoerd tot een bisschoppelijke herindeling. Tot die tijd viel het grootste deel van het tegenwoordige Limburg onder het bisdom Luik. Daarnaast had je noordelijk gezien slechts één ander bisdom, het bisdom Utrecht. Het plan was om de bisdommen veel kleiner te maken en het bestuur dichter bij de mensen te brengen. Zo werd het bisdom Roermond opgericht. De magistraat van Roermond was hier tot dusver steeds op tegen geweest, waarschijnlijk beducht voor nog verdere uitbreiding van de geestelijke macht. Vooral de gilden lagen in die tijd vaak in de clinch met de talrijke kloosters, die veel macht en privileges hadden. Maar het stadsbestuur werd gezuiverd en er werd veel werk gemaakt van degelijke katholieke scholen. Ook de pastoors en kapelaans in de verschillende parochies kregen strenge voorschriften. Na enkele generaties was het katholicisme in deze regio weer vrij diep geworteld en de meesten wisten niet beter meer of dat het altijd zo was geweest. Alleen in de periode 1632-1637, toen Frederik Hendrik onder andere Roermond bezette, en later in de langere periode 1702-1715 werd het gereformeerde geloof weer toegestaan. Het was echter duidelijk dat het geen doen meer was om het katholieke geloof te verbieden in deze gebieden toen de contrareformatie zich stevig had geworteld. In de korte periodes dat bepaalde gebieden bezet waren door troepen van de Republiek der Nederlanden was dit de namelijk wel de wens van veel fanatieke predikanten uit het Noorden. Het is aardig om te lezen welke dingen allemaal speelden in de periode na de contrareformatie. Er is vanaf ongeveer 1640 tot 1795 documentatie van de processen van het officialaat (kerkelijke rechtbank) bewaard gebleven van het bisdom Roermond. Deze kerkelijke processen werden opgetekend in het Latijn. In een groot deel van het tegenwoordige Zuid-Limburg, was het omgekeerde aan de hand. De katholieke godsdienst was er weer stevig geworteld, maar toen hoorde het opeens bij Nederland en werd de Hervormde Kerk de officiële godsdienst.

1667 Inval Lodewijk XIV

Lodewijk XIV eiste voor zijn gemalin, een dochter van Philips IV van Spanje uit zijn eerste huwelijk, een deel van de zuidelijke gewesten op. Om zijn aanspraken kracht bij te zetten zond hij maar gelijk troepen om ze in bezit te nemen. Raadspensionaris Johann de Wit wist door samenwerking met Engeland en Zweden, Frankrijk te dwingen deze gebieden weer af te staan, maar Frankrijk eiste wel oorlogscontributie. In 1668 werden de steden Roermond en Venlo voor aanzienlijke bedragen aangeslagen om zich vrij te kopen van de Fransen. Omdat de bedragen niet gelijk opgehoest konden worden werden een aantal gijzelaars meegenomen, die pas twee jaar later vrijkwamen. Volgens een verslag van een hunner hadden zij "vele ongemacken ende peryckelen van dysenterie, peste ende contagieuse siekten, quellingen, stricte gevanckenissen ende insluytingen, smert ende misserie onderstaen." Niet lang daarna sloot Frankrijk een verbond met Engeland en Zweden, en nu was Holland juist aangewezen op de samenwerking met Habsburg (Brussel).

Lodewijk de XIV had de smaak te pakken. In 1672, nu wetende dat hij de steun had van Engeland, Zweden en zelfs de keizer van Beieren, trok hij opnieuw deze streken in. Eerst werden Tongeren en Maaseik bezet en weer werd het Zuidelijke Loonse land geteisterd door doortrekkende troepen. Maastricht werd belegerd, maar goed verdedigd door uitbrekende spaanse ruitery, die met de staatsen samenwerkte. Voor de winter trokken de Fransen zich terug naar de omgeving van Luik. Nu ging Prins Willem III met zijn troepen naar deze streken. Dat kostte elke plaats heel wat schade.

Tien jaar later is het weer raak: Lodewijk XIV maakt weer aanspraak op gebieden in de zuidelijke Nederlanden en het Rijnland. De vijandelijkheden beperken zich voor een groot deel tot het huidige Belgisch Limburg en een deel van Zuid-Limburg. Maastricht blijft dit keer gespaard.

De Spaanse successie-oorlog 1702-1713

Door opvolgingsperikelen kwam dit gebied ongewild weer in een oorlogssituatie terecht. Koning Karel II van Spanje had de tweede kleinzoon van Lodewijk XIV van Frankrijk (Philips van Anjou) tot zijn erfgenaam benoemd onder voorwaarde dat deze niet én koning van Frankrijk én koning van Spanje zou worden. De geldigheid van dit testament werd door De Oostenrijkse vorst Leopold I betwist, die zijn eigen zoon Karel op de Spaanse troon wilde zetten. Philips van Anjou werd tot Spaanse koning gekroond, en Lodewijk XIV concludeerde dat de Spaanse Nederlanden nu van hem waren.

1740-1748 Oostenrijkse successie-oorlog

Deze oorlog tussen Frankrijk en Pruisen met Oostenrijk heeft met name vanaf 1745 ook gevolgen voor Zuid-Limburg. Maastricht wordt veroverd en dankt aan de kortdurende bezetting de maquette van de stad die in Parijs nog steeds aanwezig is, en waarvan een kopie te zien is in het bibliotheekgebouw van Maastricht. Er ontstond in die tijd een grote munt-inflatie. De Kleefse munt (door de oorlogsinspanningen van de koning van Pruisen) was veel minder waard geworden. Mensen wilden dan ook niet meer in deze munt betaald worden. Aan het einde van de oorlog waren er geen territoriale wijzigingen, wel een toenadering van Frankrijk en Oostenrijk in de vorm van een alliantie. Het gevolg was, op een episode na, een einde van de oorlogshandelingen tot aan de Franse tijd.

1792: Begin Franse tijd

In 1792 trekt een Frans leger de Oostenrijkse Nederlanden en Brabant binnen. In december 1792 valt Roermond in Franse handen. De bisschop was toen al naar Venlo gevlucht. In 1793 weet een Oostenrijks-Pruisisch leger de Fransen weer te verdrijven. Maar de oorlog gaat voort. In 1794 wordt eerst het land van Loon door de Fransen veroverd, waarbij nu vele plunderingen plaats vinden. De steden aan de Maas vallen een voor een, alleen Venlo en vooral Maastricht weten het nog even vol te houden. In de periode 1795 tot 1806 werden er in korte tijd allerlei wetten en voorschriften doorgedrukt in de geannexeerde gebieden. Het gebied tussen Rijn en maas wordt verdeeld in arrondissementen. Al snel hoort het grootste deel van het huidige Limburg bij het arrondissement Maastricht, dat weer verder verdeeld is in 30 kantons.

1814: Einde Franse tijd

In januari 1814 trokken de Fransen weg. Alleen in Maastricht en Venlo lieten ze nog een tijdlang garnizoenen achter. Op 5 mei 1814 werd Maastricht overgegeven aan Hollandse troepen. Het bestuursapparaat bleef intact, maar in de top werden Franse ambtenaren vervangen door ingezetenen. Maar van wie was nu eigenlijk alles? Voor de Franse tijd was Limburg verdeeld over met name de Staatsen, Oostenrijk en Pruisen. Oostenrijk liet zijn claim vallen in ruil voor Italiaanse gebieden, maar Pruisen wilde meer. De koning van Pruisen nam eerst het hertogdom Kleef en het Pruisische overkwartier in bezit en maakte daarna aanspraak op alle voormalige Oostenrijkse gebieden. In eerste instantie kreeg hij zijn zin: De Staatse regering kreeg slechts Maastricht, Stevensweert en Venlo en de gemeenten ten westen van de Maas. We spreken nu over januari 1815. Maar de onderhandelingen in Wenen gingen verder. Tijdens het Congres van Wenen in 1815 werd bepaald dat het 'Departement de la Meuse Inferieure' en een deel van het 'Departement de la Roer' deel zouden gaan uitmaken van het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden. Het oostelijk gedeelte van het Pruisisch Overkwartier ging definitief naar Pruisen, het westelijk deel samen met het vroegere Oostenrijks en Staats Overkwartier werden ingedeeld bij de nieuwe provincie Limburg. Zo werd dus bereikt dat ook enkele gebieden ten oosten van de Maas aan de Koning der Nederlanden werden toegewezen. Slechts enkele gebieden rond Niederkrüchten en Herzogenrath, die eerder bij Gelre hoorden, waren overgegaan in Pruisische handen. De provincie Limburg bestond zo uit het gehele voormalige departement van de Nedermaas en uit delen van het vroegere departement van de Roer. Binnen Limburg werd Maastricht de hoofdstad en er kwamen drie kleinere arrondissementen: Maastricht, Roermond en Hasselt.

1830: Belgische opstand

In 1821 waren er al de eerste tekenen van ontevredenheid. burgemeester Hennequin van Maastricht werd vanwege zijn vrijzinnige ideeën ontslagen maar werd door de Maastrichtse bevolking vervolgens tot parlamentslid gekozen. De echte opstand begon in Brussel in 1830. Limburg sloot zich voor het grootste deel aan bij de opstandelingen, de Nederlandse generaal Daine liep bijvoorbeeld over naar de Belgische opstandelingen en bezette met het Maasleger Maaseik, Roermond en Venlo. In Venlo maakte de burgerij de poorten voor hem open en keerde zich tegen het garnizoen van de Hollanders wat er gelegerd was. Ook Sittard koos resoluut voor de Belgen. Al snel was de hele provincie Limburg, met uitzondering van Maastricht, in Belgische handen. In 1831 werd de afscheiding een feit, maar Nederland kreeg bedongen dat het een aantal steden en Staatse dorpen mocht behouden. Deze regeling werd door de Belgen niet geaccepteerd en het gevolg was dat Nederlandse troepen toen op 2 augustus 1831 België binnentrokken. Een groot aantal Belgisch Limburgse steden werd "veroverd". Maar de maassteden, behalve Maastricht, bleven in Belgische handen. Toen de Fransen de Belgen te hulp kwamen trok Nederland zich terug naar Noord-Brabant en Maastricht. Er volgde een wapenstilstand. tot 1839 was geheel Limburg, met uitzondering van Maastricht, nu onder Belgisch bestuur.

1839: Definitieve splitsing

Negen jaar lang was Maastricht in staat van beleg. Het eerste jaar was er slechts een beetje verkeer met Aken mogelijk. In 1833 werd de Maas vrijgegeven voor vervoer. In 1838 gaf Willem I toe en accepteerde dat Limburg en Luxemburg verdeeld zouden worden in een Nederlands en Belgisch deel. De bevolking van Limburg wilde dit absoluut niet, ze waren nu al negen jaar gewend aan een goed en verdraagzaam Belgisch bestuur. Limburg was evenals Luxemburg vertegenwoordigd in de kamer en senaat te Brussel. Er was een grote staatkundige vrijheid en de belastingdruk was minder hoog dan in Nederland. Een vloed van petitiees stroomde naar de volksvertegenwoordigers en naar de regering te Brussel om te protesteren. De kamer van afgevaardigden nam op 28 april 1838 met algemene stemmen een motie aan waarin de koning werd opgeroepen bij de onderhandelingen Limburg en Luxemburg niet prijs te geven. Frankrijk ondersteunde deze wens in eerste instantie. Deze staat wilde zelfs 60 miljoen franken uitkeren aan Nederland als Limburg en Luxemburg bij België konden blijven. Maar Willem I gaf geen krimp en dreigde opnieuw met oorlog. In januari 1839 trok het Belgische leger zich bij de Nederlandse grens samen, en ook de Nederlandse regering trok met zijn leger naar de grens. Toen Frankrijk zijn steun aan België introk besloot België aan de eisen van Nederland toe te geven. De Limburgse bevolking was troosteloos. In een laatste poging het tij te keren begaf graaf Jean Baptiste de Marchant d' Ansembourg van Amstenrade zich naar Parijs. Zijn reis was tevergeefs. Toen hij terug kwam werd hij in Limburg afgehaald door een ruitersstoet van meer dan 300 man. Men spande de paarden van de koets van de graaf af en het volk trok de wagen. Harmonieën, schutterijen, gemeenteraden en burgemeesters: er ontstond een reusachtige stoet. Men schat dat er meer dan 20.000 mensen die dag te Amstenrade waren samengekomen. Toen bedong de Belgische regering dat elke Limburger en Luxemburger die Belgisch wenste te blijven vrij kon verhuizen. Van dat recht hebben ongeveer 3000 personen gebruik gemaakt. Het ging voor het grootste deel om verhuisde Limburgers, in Luxemburg is vrijwel iedereen blijven wonen waar hij al woonde. Hiermee was de splitsing nu een feit en ze werd in 1839 officieel. De Nederlandse Limburgers werden gelijk al uitgesloten door koning Willem I om mee te mogen stemmen over de grondwet van 1840, Noord-Brabant protesteerde hier als enige provincie tegen. Het Nederlandse deel van Limburg werd overigens niet zomaar een provincie. Het werd het nieuwe hertogdom Limburg en ging bovendien deel uitmaken van de Duitse Bond. (behalve de steden Maastricht en Venlo) Dit lidmaatschap bracht de verplichting met zich mee dat in een gegeven situatie het hertogdom verplicht kon worden om militairen te leveren. In 1866 stapte het hertogdom uit de Duitse Bond en verloor bovendien de status van hertogdom (de titel bleef echter nog door het provinciaal bestuur gehandhaafd tot 1906). Toen in 1848 moeilijkheden ontstonden met de Duitse landenbond, bleken veel Nederlandse parlementariërs zonder problemen Limburg over te willen doen aan Duitsland. In België is de kwestie tot 1870 een agendapunt gebleven: moet Nederlands Limburg niet weer terug bij België worden gevoegd? Wat ook speelde was dat Limburg moest meebetalen aan de immense staatsschulden van Nederland, opgelopen door de pogingen tot het neerslaan van de Belgische opstand. Op 3 maart 1843 schrijft de gouverneur van het hertogdom Limburg aan de minister van justitie: "Ware het hertogdom Limburg een gewest van België, zoude dat rijk op de rustige stemming der ingezetenen geheel kunnen rekenen, en overtuigd kunnen zijn, dat Limburg alles zoude aanwenden om de Franse revolutie te keeren. Maar in het hertogdom Limburg bestaat wegens een topografische ligging, godsdienst, gewoonten, een groot verlangen uit de geïsoleerde positie te geraken, waarin het zich nu bevindt, en een hereeniging met België zoude schier alle inboorlingen, dan bijzonder de ingezetenen van Maastricht, aangenaam zijn." In het Frankfurter parlement hadden ook een tweetal door verkiezingen aangewezen vertegenwoordigers van het hertogdom Limburg zitting (baron van Scherpenzeel en L.A.M. Schoenmaeckers), beiden overtuigd voorstander van opname van Limburg als zelfstandig hertogdom in de Duitse bond. Uiteindelijk kwam er een resolutie waarin werd vastgesteld dat de vereniging van Nederlands Limburg met Nederland in strijd met de grondwet was. De reacties vanuit

de Nederlandse pers waren opmerkelijk: "Limburg is een jammerlijke strook gronds, een uitwas van ons land, dat onze beste sappen verteert." Maar zover is het nooit gekomen, door innerlijke verdeeldheid binnen de Duitse bond.

1867, Bismarck

In 1867 dreigde Nederland even in oorlog te komen met Pruisen, toen Bismarck alsnog eiste dat Limburg opgenomen zou worden in de Duitse bond. Een internationale conferentie in Londen had tot gevolg dat Bismarck alsnog van zijn aanspraken afzag. Maar intussen hadden de Limburgers alle vertrouwen in het Nederlandse kabinet, dat duidelijk geneigd was geweest Limburg zo maar te laten vallen, verloren. Daarbij kwamen nog andere zaken als de verwaarlozing van de Maas als vrachtrivier.

1875, opkomst industrie

In het laatste kwartaal van de eeuw begint een grote opleving van de industrie. In Zuid-Limburg vooral de mijnbouw, in andere delen als Midden-Limburg bijvoorbeeld de pannenindustrie. Tot die tijd is de werkloosheid erg groot en veel Limburgers emigreren naar Duitsland of Amerika. Verder is er een actief trekken van seizoensarbeiders naar nabijgelegen plaatsen, met name in de zomer. Vanaf 1853 ontstaat in deze streken de eerste "grootindustrie", door toepassing van met name de stoommachine. Ook gieterijen die gietijzeren mallen konden maken voor bijv. de klei-industrie maken grote producties mogelijk (de eersten in Blerick en Tegelen). Snel daarna komen metaalwaarfabrieken, die de onderdelen voor landbouwmachines gaan maken. Maar met name tegen 1900 worden de nadelige gevolgen van deze industriële revolutie zichtbaar: in 1899 is bijvoorbeeld in Maastricht 65% van de bevolking in een een- of tweekamerwoning ondergebracht. De zuigelingensterfte ligt ver boven het landelijk gemiddelde. In de aardewerkindustrie komen zeer veel longziekten voor. Een bestaansminimum werd gesteld op F1,80 per dag, maar dat verdiende bijna niemand. Met name katholieke organisaties bleken in de 20e eeuw in Limburg in staat om hier verbetering in aan te brengen.

Bron:

www.voorouderslimburg.nl, Pieter Simons, 2019

1. De mannelijke lijn “Wierts”

Limburgi Ducatus et Comitatus Valckenburgi, kopergravure, drukker Jacques Peeters, uitgever Jacob Harrewijn,

Antwerpen 1692, uit L'Atlas en Abrégé ou Nouvelle Description du Monde

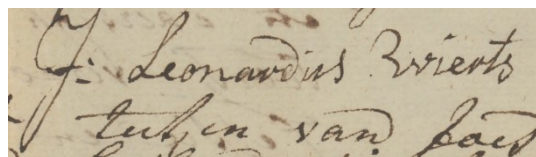
Introductie

Een hele tijd was Joannes Mathias Wierds (Wi.II.4), of zoals hij zichzelf noemde Mattijs Wirts degene die in mijn optiek stamvader was. Hij leek echter in Simpelveld zo uit de lucht te komen vallen. Waar kwam hij vandaan? Misschien uit Duitsland of België? Ik ging nog een keer de doopregisters van de omliggende dorpen langs en in Eys kwam ik de doop tegen van Jões Matthias Wirx. Zijn moeder was Petronella Geijlissen. Waar had ik die naam eerder gezien? Petronella Gillissen (Gi.I.1) komt als doopgetuige vanaf 1751 in Simpelveld voor. Dat is vlak na het huwelijk van Mattijs Wirts. Is dat toeval? Uiteindelijk bleek dat er een innige relatie is tussen het gezin van Matthias Wierds (Wi.II.4) en de familie van Joannes Leonardus Horsman. En dat is een zoon uit het tweede huwelijk van Petronella Gillissen. Joannes Matthias Wierds moest wel dezelfde persoon zijn als Jões Matthias Wirx uit Eys. En dat betekent dat zijn vader, Henricus Wierds (Wi.I.1), stamvader is.

Henricus en Petronella houden er een bewogen leven op na. Waarschijnlijk zijn ze beiden rond 1685 geboren in Mechelen. Daar wordt ook hun oudste dochter gedoopt. Dat is niet zo maar een doop, want een van de doopgetuigen is Antonnetta Cotzhausen, jonkvrouw (domicella) uit Wittem. Waarom er iemand van adel bij deze doop aanwezig is, is niet duidelijk. Henricus en Petronella zwerven door Limburg, want er wordt ook nog een zoon in Heerlen gedoopt, terwijl het van een ander onduidelijk is waar hij wordt geboren. Uiteindelijk komen ze in Eys terecht, waar Mattijs wordt gedoopt. Of ze zich daar vestigen is ook niet duidelijk. Maar hun rondtrekkend bestaan komt in ieder geval tot een eind als Henricus in 1719 in Eys sterft.

Joannes Matthias Wierds (Wi.II.4) trekt uiteindelijk naar Simpelveld. Daar trouwt hij in 1746 met Anna Adeleydis Wauben (Wa.I.1). De grote familie Wauben woont op de Molsberg te Simpelveld en daar komen Mattijs en Anna ook terecht. Ze leiden een relatief rustig bestaan. Ze overlijden vlak na elkaar in 1786 en 1787 op de Molsberg. Toch hebben zij hun sporen nagelaten. Mattijs wordt in de minuten (orginele akten) van notaris Joannes Fredericus Scheilen, de latere burgemeester van Simpelveld, een keer genoemd als rijgenoot (eigenaar van een naastgelegen stuk land) en een keer in een obligatie waar zijn schuld wordt vermeld.

Mattijs en Anna krijgen zeven kinderen, waarvan Joannes Leonardus Wierds (Wi.III.2) mijn voorvader is. Hij moet in oktober 1776 trouwen met Maria Catharina Cornelissen (Co.I.1), want nog geen maand later wordt hun dochter, Anna Mechtildis geboren. Ze krijgen samen nog zes andere kinderen. Tijdens zijn huwelijk is Leonard, zoals hij zichzelf noemt (figuur 1.1) behoorlijk actief met het verwerven en verkopen van land in Simpelveld. Er zijn negen notariële minuten bekend.

A close-up photograph of a handwritten signature in dark ink on aged, slightly yellowed paper. The signature is written in a cursive, historical script. The first line clearly reads 'J. Leonardus Wierds' and the second line, which is partially obscured by a shadow, appears to read 'Leden van de Raad'.

Figuur 1.1: handtekening Joannes Leonardus Wierds (Wi.III.2)

Uiteindelijk gaat hij op de Huls te Simpelveld wonen. Dit is het tegenwoordige doctor Poelsplein, het verlengde van de Stampstraat, want de benaming “aan de Huls” hoorde ook bij dat deel van Simpelveld, zoals hieronder is te zien.

Simpelveld, uitsnede minuutplan 1811-1832,
Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, objectnummer MIN11096D02

We zijn dan inmiddels in de tijd aanbeland dat Napoleon Nederland heeft bezet. Maria Catharina sterft in 1801 op 53 jarige leeftijd. Twee jaar later trouwt Leonard met Maria Agnes Didden (Di.I.1). Ze krijgen slechts twee kinderen, Peter Joseph Wierts (Wi.IV.8), mijn voorvader en Anna Catharina, die slechts 11 maanden oud wordt. Maria Agnes overlijdt vlak na haar dochter en Leonard is dan voor de tweede keer weduwnaar. Toch trouwt hij voor de derde keer, namelijk met Maria Catharina Donners (Do.I.1). Met haar krijgt hij ook nog eens zes kinderen. Daarmee is hij vader van het respectabele aantal van 15 kinderen. Leonard overlijdt zelf in 1824. De Fransen zijn dan alweer vertrokken. Hij laat zijn echtgenote niet onbemiddeld achter, zoals uit zijn testament en memorie van successie blijkt.

Peter Joseph Wierts (Wi.IV.8) (figuur 1.2) trouwt met Joanna Catharina Houben (Ho.I.1). Ze krijgen samen vijf kinderen.

Figuur 1.2: handtekening Peter Joseph Wierts (Wi.IV.8)

Ook hij woont op de Huls (Stampstraat; dr. Poelsplein), want dit wordt op de geboorte-aktes van zijn kinderen vermeld. Was hij in zijn jonge jaren dagloner, later is hij slager en tot slot landbouwer. In 1865 overlijdt zijn vrouw en drie jaar later hijzelf. In zijn memorie van successie kunnen we lezen dat hij dan “aan den Stamp” woont. Daar bezit hij een huis, schuur en tuin. Daarnaast heeft hij nog 23 stukken land die voor een groot deel op de Huls liggen.

Zijn zoon, ook Peter Joseph Wierts (Wi.V.1) genaamd, trouwt in 1862 met Anna Elisabeth Ubachs (Ub.I.1). Hun eerste vier kinderen worden in Baneheide bij Bocholtz geboren. Daar had de vader van Anna, Peter Ubachs, een huis. Daarom zijn deze kinderen bij de gemeente Wittem, waartoe Eys, waaronder Baneheide viel, aangegeven (figuur 1.3).

VOLGNUMMER.	DAG- TEEKENING EN JAAR DER INSCRIVING.	FAMILIENAAM. (FAMILIENAAM DER VROUW.)	VOORNAMEN. (VOLGUT GESCHREVEN.)	GESLACHT M. (mannelijk). V. (vrouwelijk).	BETREKING VAN ELKEN PER- SOON TOT HET HOOFD VAN HET HUISGEZIN. (Niet in te vullen voor 'aboo- derlijk levende.)	DAG- TEEKENING EN JAAR DER GEBORTE.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der pro- vincie voor inboorlin- gen, van het land voor vreemdelingen.)	Burgerlij	
								H. (gehuw W. (weduv S. (geschei	VERA DAG
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1		Ubachs	Peter	m	hoofd	1862	Bocholtz	H.	
2		Ubachs	Elisabeth	v	wedu	1862	Bocholtz	H.	
3		Ubachs	Wilhelmina	m	zoon	1863	Bocholtz		
4		Ubachs	Elisabeth	v	zoon	1863	Bocholtz		
5		Wierts	Peter Joseph	m	zoon	1864	Wittem		
6		Wierts	Johanna	v	zoon	1864	Wittem		
7		Wierts	Johanna	v	zoon	1866	Wittem		

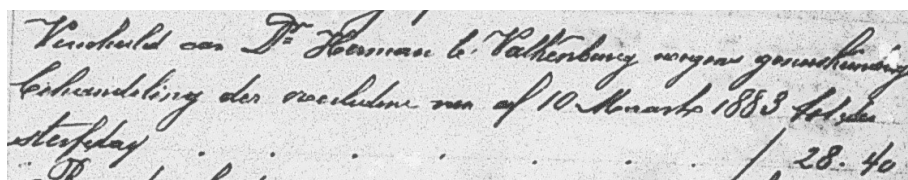
Figuur 1.3: Bevolkingsregister Wittem-Eys-Baneheide 1860-1880

Hun laatste zoon, Andreas Joseph Wierts (Wi.VI.5) wordt daarentegen in Simpelveld geboren. Vlak daarna op 29-4-1870 vertrekt het hele gezin ook naar Simpelveld (figuur 1.4).

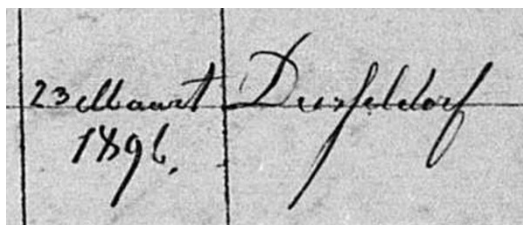
Figuur 1.4: uitsnede uit bevolkingsregister Wittem-Eys-Baneheide 1860-1880

Elisabeth overlijdt in 1873 en uit haar memorie van successie wordt opgemaakt dat ze “aan de Stamp” woont. Daar bezit de familie dan een huis met erf, een tuin, een schuur en een perceel bouwland. Peter Joseph Wierts (Wi.V.1) hertrouwt met Anna Catharina Wintgens (Wn.I.1) en zij krijgen nog vijf kinderen. Uit de memorie van successie van Anna Catharina blijkt dat ze begin maart 1883 onder behandeling komt van dokter Herman te Valkenburg. Waarschijnlijk was ze al langere tijd ziek. De behandeling sloeg in ieder geval niet aan, want eind maart overlijdt ze (figuur 1.5).

Figuur 1.5: uitsnede uit memorie van successie van Anna Catharina Wintgens (Wn.I.1)

Pieter Joseph blijft dan alleen achter met zeven kinderen. Intussen vertrekt Andreas Joseph in 1896 naar Düsseldorf (figuur 1.6).

Figuur 1.6: uitsnede bevolkingsregister Simpelveld

In het adresboek van Düsseldorf van 1900 komt hij nog als "Tagelöhner" (dagloner, dagarbeider) voor. Hij zal waarschijnlijk rond de sterfdatum van zijn vader in 1901 teruggekomen zijn, want hij doet de aangifte van zijn overlijden. Rond die tijd is ook onderstaande foto gemaakt (afbeelding 1.1).

Afbeelding 1.1: vlnr. Gerard Wierts (Wi.VI.8), Graed Herberichs (op fiets, toekomstig man van Maria Wierts (Wi.VI.7)), Werner Wierts (Wi.VI.9) en Andries Wierts (Wi.VI.5)

Andreas, of Andries met zijn roepnaam, trouwt in 1904 te Voerendaal met Maria Hubertina Antonia "Netta" Janssen (Ja.I.1). Ze gaan in het ouderlijk huis aan de stampstraat in Simpelveld wonen. Hun eerste kind wordt in 1905 geboren. Er zullen nog acht volgen. Een indruk van het huis dat werd bewoond is te zien in afbeelding 1.2.

Afbeelding 1.2a: achterkant oorspronkelijke huis, circa 1930; vlnr. Maria Wierds (Wi.VII.5), Lena Wierds (Wi.VII.7), Netta Janssen (Ja.I.1) en Peter Wierds (Wi.VII.9)

Afbeelding 1.2b: voorkant huis, circa 1930; vlnr Peter Wierds (Wi.VII.9) en Netta Janssen (Ja.I.1)

Andries is in eerste instantie werkzaam als ijzergieter in een fabriek, ook al maakt hij tussentijds een uitstapje als stukadoor. Uiteindelijk gaat hij in de mijnen werken. 1929 is een belangrijk jaar. Andries en Netta zijn dan 25 jaar getrouwd en ter ere van dat jubileum wordt onderstaande foto met al hun kinderen gemaakt (afbeelding 1.3).

Afbeelding 1.3: 25 jarig huwelijks familie Wierds; Staand vlnr. Sjeng (Wi.VII.4), Peter (Wi.VII.9), Lena (Wi.VII.7), Werner (Wi.VII.6) en Maria (Wi.VII.5); Zittend vlnr. Juup (Wi.VII.1), Andries (Wi.VI.5), Netta (Ja.I.1) en Wiel (Wi.VII.3)

Een ander jubileum in 1929 is het 25 jarig bestaan van de Rooms-Katholieke werkliedenvereniging st. Joseph. Van de zilveren jubilarissen is onderstaande foto gemaakt (afbeelding 1.4).

Afbeelding 1.4: zilveren jubilarissen Rooms-Katholieke werkliedenvereniging st. Joseph 1929;
Staan vlnr. H.Eggen, J.Bonten, A.Claessens, Andreas Wierts (Wi.VI.5), P.Lerschen, M.Hustin,
L.Godschalk, en Gerard Wierts (Wi.VI.8);
Zittend vlnr. W.Vliex, Joseph Antoon Oberwaul, H.Laumen, J.Martien en L.Leclair

Vijfentwintig-jarige herdenking.
Aanstaande Zaterdag en Zondag zal de plaatselijke R.K.W.V. St. Joseph, zooals reeds gemeld is, haar oprichting voor den 25sten keer kunnen herdenken, hetgeen op feestelijke wijze gevierd wordt. Bij deze gelegenheid zullen de volgende inwoners, als oprichters en voor hun 25-jarig onafgebroken lidmaatschap dier vereniging, gehuldigd worden, nl. de heeren Eggen H., Bonten J., Claessen A., Wiertz A., Lerschen P., Gustin M., Godschalk L., Wiertz G., Vliex W., Oberwaul A., Laumen H., Martin J. en Leclair L.

Het jubileum van de vereniging st. Joseph haalt zelfs de krant (figuur 1.7). Jos Oberwaul zal later nog een rol spelen in het leven van Peter Wierts (Wi.VII.9).

Figuur 1.7: De Limburger 27-11-1929

In 1930 besluit Andreas Wierts (Wi.VI.5) een nieuw huis te bouwen in de stampstraat in Simpelveld. Op 11 december 1930 doet Andreas samen met zijn zonen de ontdekking van zijn leven. Tijdens het graven van de fundering stuitten ze op iets massiefs. Na enig graafwerk lag er een Romeinse sarcofaag aan hun voeten. Ze hadden al twee keer eerder een sarcofaag gevonden dat jaar, maar deze was anders. De versieringen waren niet zoals normaal gesproken aan de buitenkant, maar aan de binnenkant. Tot op de dag van vandaag is dit uniek voor de streken ten noorden van de Alpen.

Aan een kant van de sarcofaag zien we een dame op een ligbed. Dit is waarschijnlijk de dame waarvan de resten in de askist zijn gevonden. Aan de andere zijden zien we meubelen en huisraad. Op onderstaande foto is de sarcofaag te zien, zoals hij in de grond is gevonden (afbeelding 1.5).

Afbeelding 1.5: De Romeinse sarcofaag van Simpelveld, 1930;
Vlnr. Peter Wierts (Wi.VII.9), Andreas Wierts (Wi.VI.5), Netta Janssen (Ja.I.1) en Maria Wierts (Wi.VII.5)

Afbeelding 1.6: De voorwerpen uit de sarcofaag;
vlnr. Andries Wierts (Wi.VI.5), Maria Wierts (Wi.VII.5),
Netta Janssen (Ja.I.1) en Peter Wierts (Wi.VII.9)

Duidelijk is het grote gat in de deksteen te zien. De sarcofaag was al in de oudheid geplunderd. Toch zijn er nog een aantal bijzondere voorwerpen gevonden, zoals de familie Wierts die hiernaast toont (afbeelding 1.6). De meest indrukwekkende waren een kleine glazen fles, een gouden speld, een halsketting, een oorring en drie ringen, waarvan een 12-hoekige met de inscriptie "IVNONI MEAE" (Voor mijn Juno) de mooiste is. De sarcofaag met alle voorwerpen zijn aan het Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden verkocht voor fl.8500,-.

Dit was natuurlijk belangrijk nieuws en de kranten stonden er dan ook vol mee. Eerst maakten de regionale kranten het wereldkundig en later volgden de landelijke kranten (figuur 1.8 t/m 1.11).

Figuur 1.8: Limburger Koerier, 22-12-1930

Figuur 1.9: De Limburger, 13-12-1930

Figuur 1.10: Haarlems Dagblad, 15-12-1930

Figuur 1.11: Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche courant, 18-12-1930

Andreas was op dat moment een vermogend man. Het geld dat hij had ontvangen voor de sarcofaag reserveerde hij voor nog eens drie huizen. Die werden in 1931 voor fl.9400,- gebouwd. Hieronder wordt rond 1932 trots geposeerd voor het nieuwe huis (afbeelding 1.7).

Afbeelding 1.7: Het nieuwe huis aan de stampstraat;
vlnr. Wiel Wierts (Wi.VII.3), Netta Janssen (Ja.I.1), Sjeng Wierts (Wi.VII.4),
Maria Wierts (Wi.VII.5) en Juup Wierts (Wi.VII.1)

Midden in de tweede wereldoorlog overlijdt Netta Janssen (Ja.I.1). Twee jaar later ligt Andreas op zijn sterfbed. Een anekdote die mijn oma Dora van Schaijk (Sk.I.1) vaak vertelde is dat Andreas vlak voor zijn dood graag nog een ei wilde eten. Maar in de moeilijke tijden van de oorlog waren eieren nauwelijks te vinden. Mijn oma is destijds een hele dag op pad geweest om elke boer af te lopen om een ei te kopen. Uiteindelijk is het gelukt en heeft ze één ei voor het astronomische bedrag van fl.2,50 kunnen kopen.

Afbeelding 1.8: voorkant huis aan de stampstraat, circa 1923; vlnr. Maria Wierts (Wi.VII.5), Lena Wierts (Wi.VII.7), Peter Wierts (Wi.VII.9) en Netta Janssen (Ja.I.1)

Pieter Hubert Wierts (Wi.VII.9), ook wel Peter genaamd, wordt in 1918 geboren. Op de foto hiernaast is hij ongeveer vijf jaar oud (afbeelding 1.8). Hij groeit op aan de stampstraat in het oude huis. In 1926 doet hij de eerste communie (afbeelding 1.10). 1930 is voor hem indrukwekkend. Als er in de grond wordt gegraven, komen er allemaal Romeinse voorwerpen tevoorschijn. Er wordt een unieke sarcofaag gevonden.

Afbeelding 1.9: 5^e klas 1929-1930 van dhr. Fraats

Afbeelding 1.10: communie Peter Wierts (Wi.VII.9)

Peter zit in 1930 in de 5^e klas en hij houdt erg van taal. Later zal hij gedichten en verhalen schrijven. Toch moet hij na de lagere school een vak leren. En daar heeft waarschijnlijk zijn vader, Andreas, een belangrijke rol gespeeld. Hij kende Jos Oberwaul van de werkliedenvereniging st. Joseph. En Jos Oberwaul was de tuinier bij Huize Loreto van de zusters van het Arme Kind Jezus. Na enige bemiddeling mocht Peter in 1934 als leerling tuinier in dienst bij Jos Oberwaul en de Zusters. Hij is daar drie jaar in de leer geweest en heeft een bijzonder getuigschrift mogen ontvangen (figuur 1.12).

Ook al heeft Peter uiteindelijk niet als tuinier gewerkt. Ik kan mijn opa herinneren als iemand die bij goed of slecht weer de hele dag in de tuin werkte. Wij, mijn vader, moeder, mijn broer en ik, woonden samen met opa en oma in één huis. En de tuin achter ons huis was zijn lust en zijn leven. Daar voelde hij zich echt thuis.